

Informace OSPOD Praha 8

pro školy a školská zařízení

na území městské části

**Městská část
Praha 8**

Vztah OSPOD a školských zařízení

Následující text vznikl v první řadě, jako poděkování všem školám, školským zařízením a jejich zaměstnancům, kteří v uplynulých letech s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) spolupracovali a spolu se zaměstnanci Úřadu městské části Praha 8 pomohli vyřešit nejednu spletitou situaci nezletilých dětí. Z dosavadních zkušeností OSPOD je zřejmé, že proto, aby spolupráce mezi OSPOD a školami byla efektivní a přitom pro obě strany příjemná, je třeba, aby v rámci multidisciplinární spolupráce byly **zřejmé zákonem dané kompetence jednotlivých subjektů**, které mají usilovat o zájem a blaho dětí.¹ Je zřejmé, že pro činnost OSPOD a škol, školských zařízení jsou základními právními normami Školský zákon a Zákon o sociálně právní ochraně dětí. Z tohoto pohledu je důležité si uvědomit, co vše řeší Školský zákon a kdy je zapotřebí se obrátit na OSPOD.

Působnost zákona o sociálně právní ochraně dětí

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „ZSPOD“) je zákonem speciálně určeným pro zajištění ochrany zájmů a blaha dítěte. Předmětem této speciální úpravy je mimo jiné taxativní vyjmenování možných ohrožení nezletilých, ale také komplexní činnost OSPOD, místní příslušnost jednotlivých orgánů SPOD, či povinnosti jiných subjektů (právnických i fyzických osob) vůči OSPOD. Působnost OSPOD upravená zákonem je závazná pro výkon sociálně právní ochrany dětí. Jejich porušování jak v nečinnosti, tak ale i naopak v nadužívání, přesněji ve zneužívání, je vážným porušením zákona především proto, že činnost OSPOD v některých případech prolamuje základní lidská práva. Je nezbytné, aby zásah OSPOD do rodinného života byl činěn výlučně ze zákonem popsaných důvodů.

OSPOD jako manažer případu

OSPOD je **manažerem jakéhokoliv případu, kde se řeší situace nezletilého, dle ZSPOD**. Sleduje nepříznivé vlivy působící na děti a zjišťuje příčiny jejich vzniku, činí opatření k omezení těchto nepříznivých vlivů na děti, pravidelně vyhodnocuje situaci dítěte a jeho rodiny, pořádá případové konference a individuálně plánuje s dítětem a s jeho rodinou.² Dále pomáhá rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících

¹ § 5 zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „ZSPOD“), srvn. § 22b zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „školský zákon“), čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, ve znění Sdělení č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

² § 10, odst. 3, 5 ZSPOD

s péčí o dítě, poskytuje a zprostředkovává rodičům poradenství, pořádá v rámci poradenství přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě, poskytuje pomoc při uplatňování nároku dítěte na výživné³, může povinnost rodičům i dítěti využít odborné pomoci, či uložit výchovná opatření.⁴ OSPOD je koordinátorem případu a k tomu ustanovuje konkrétního zaměstnance OSPOD, který činí intervenční kroky v zájmu dítěte.⁵ OSPOD ve svém správním uvážení se rozhoduje sám a je také odpovědný za veškeré kroky, které podnikne na ochranu nezletilých.

Co OSPOD primárně neřeší?

- Neurčuje formy vzdělávání vůči konkrétnímu nezletilému.
- Neprovádí psychologické vyšetření nezletilého z pedagogického pohledu.
- Neurčuje nezletilému typ školy, kterou má nezletilý navštěvovat.
- Neřeší přestupky proti školskému zákonu a to tehdy, když fyzická osoba jako zákonný zástupce:
  - nepřihlásí dítě k zápisu k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4 cit. zákona,
  - nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání podle § 34a odst. 2 cit. zákona,
  - zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka nebo povinné předškolní vzdělávání dítěte,
  - nebo jako osoba, která přišla do styku s informacemi veřejně nepřístupnými, poruší povinnost mlčenlivosti o informacích veřejně nepřístupných podle § 80b odst. 4 cit. zákona,
  - nebo jako osoba odpovědná za přijetí nebo splnění opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti podle § 174 odst. 2 písm. b), c) a d) cit. zákona ve lhůtě stanovené Českou školní inspekcí tato opatření nepřijme nebo je nesplní.

Kdy naopak kontaktovat OSPOD?

Činnost OSPOD souvisí vždy s narušenými vztahy mezi dětmi a rodiči, nikoli se situacemi, v nichž je nepříznivé okolnosti vystavena celá rodina (sociální vyloučení, problémy s bydlením, zadlužení a podobně).

OSPOD je nutné kontaktovat při jakémkoli podezření, že se jedná o dítě týrané, zanedbávané a zneužívané.

OSPOD je možné kontaktovat tehdy, pokud byly vyčerpány všechny možnosti řešení ze strany školy a jeho pedagogických pracovníků u konkrétního problému týkajícího se vzdělávacích potřeb dítěte, či problémů, které souvisí se vzděláváním dítěte ve škole, resp. s rozvojem socio-patologického jednání nezletilého.

³ § 11, odst. 1 ZSPOD – Poradenská činnost

⁴ § 12, § 13, odst. 1 ZSPOD – odborná poradenská pomoc a výchovná opatření

⁵ Vyhláška 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, příloha č. 1, kritérium 8c standardů kvality sociálně-právní ochrany

Zákonný zástupce dítěte, podobně jako dítě navštěvující školu má právo na informace a poradenskou pomoc školy nebo školského poradenského zařízení v záležitostech týkajících se vzdělávání.⁶ Týká se to především ale také socio-patologických jevů jako je šikana, záškoláctví, výchovné problémy dítěte, užívání návykových látek apod. Všechny tyto patologické věci je schopna škola vyřešit díky specialistům, které využívá samostatně. Pedagogičtí pracovníci⁷ tedy využívají metody, formy a prostředky dle vlastního uvážení v souladu se zásadami a cíli vzdělávání při přímé vyučovací, výchovné, speciálně-pedagogické a pedagogicko-psychologické činnosti.⁸ Pro řešení vzdělávacích potřeb nezletilých, pro řešení patologických jevů jsou k dispozici školská poradenská zařízení⁹, která zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují též s orgány sociálně-právní ochrany dětí.

1. Využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení ve smyslu § 16a školského zákona a to tehdy vyžaduje-li to zájem dítěte nebo nezletilého žáka, doporučí škola nebo školské zařízení jeho zákonnému zástupci, aby vyhledal pomoc školského poradenského zařízení.

2. Výsledkem poradenské pomoci školského poradenského zařízení jsou zejména zpráva a doporučení. Ve zprávě školské poradenské zařízení uvede skutečnosti podstatné pro doporučení podpůrných opatření. V doporučení uvede závěry vyšetření a podpůrná opatření prvního až pátého stupně, která odpovídají zjištěným speciálním vzdělávacím potřebám a možnostem dítěte, žáka nebo studenta, a to včetně možných kombinací a variant podpůrných opatření a způsobu a pravidel jejich použití při vzdělávání.

3. Školské poradenské zařízení poskytuje zprávu a doporučení tomu, komu je poskytována poradenská pomoc, včetně OSPOD, který o tuto zprávu může požádat.

Speciální ohlašovací povinnost škol a školských zařízení ve smyslu § 10, odst. 4 ZSPOD

Školy a školská zařízení, popřípadě další zařízení určená pro děti, jsou povinné oznámit OSPOD **skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6, ZSPOD a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takové skutečnosti dozví.** Pokud o to ten, kdo učinil oznámení podle věty první, požádá, **OSPOD ho informuje ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy oznámení obdržel,** zda na základě skutečností uvedených v oznámení shledal či neshledal, že jde o dítě uvedené v § 6. Důležitost oznamovací povinnosti je umocněna i případnou sankcí v rámci přestupků a to tehdy, pokud fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako **škola, školské zařízení** nebo jiné obdobné zařízení nebo jako osoba odpovědná za školu, školské zařízení nebo jiné zařízení určené pro děti dopustí přestupku tím, že nesplní oznamovací povinnost podle § 10 odst. 4.¹⁰ ZSPOD.

⁶ § 16a a § 21, odst. 1, písm. f) školského zákona – Školská poradenská zařízení

⁷ § 2, odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 22a, písm. c) školského zákona

⁸ § 22a, písm. c) školského zákona

⁹ § 116 školského zákona

¹⁰ § 59c, odst. 1 ZSPOD – přestupek - oznamovací povinnost škol a školských zařízení

Dítě žádající o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv

Dítě má právo požádat OSPOD a další subjekty, včetně škol a školských zařízení, o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv a **tyto subjekty mají povinnost poskytnout dítěti odpovídající pomoc.**¹¹ Pedagogičtí zaměstnanci jsou rovněž povinni ve smyslu § 22b školského zákona chránit a respektovat práva dítěte, žáka nebo studenta, chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Dítě má právo kontaktovat zaměstnance OSPOD, pokud je umístěno v ústavní či ochranné výchově.¹²

Součinnost škol a školských zařízení s OSPOD¹³

ZSPOD **předpokládá úzkou spolupráci OSPOD se školami a školskými zařízeními** a s dalšími subjekty vykonávající činnosti spojené se sociálně-právní ochranou nezletilých. Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může OSPOD stanovit **nad dítětem dohled a provádět jej za součinnosti školy,** popřípadě dalších institucí a osob, které působí zejména v místě bydliště nebo pracoviště dítěte. Se zvláštním zřetelem se rovněž sociálně-právní ochrana vztahuje na děti s výchovnými problémy, kterou řeší kurátoři pro děti a mládež místně příslušného OSPOD.¹⁴ **Vůči školám nemá OSPOD stanovenou oznamovací povinnost a nemůže poskytovat žádné informace ani na žádost.**

Oprávnění zaměstnanců OSPOD

Zaměstnanci OSPOD jsou oprávněni v souvislosti s plněním úkolů podle ZSPOD **navštěvovat dítě** a rodinu, ve které žije, v obydlí a zjišťovat v místě bydliště dítěte, **ve škole a ve školském zařízení,** v zařízení poskytovatele zdravotních služeb, v zaměstnání nebo v jiném prostředí, kde se dítě zdržuje, jak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte o dítě pečují, v jakých sociálních podmínkách dítě žije a jaké má dítě chování.¹⁵ **A to i bez přítomnosti rodičů, osob odpovědných za výchovu, nebo zaměstnanců škol a školských zařízení o samotě.**

¹¹ § 8, odst. 1 ZSPOD

¹² § 20, odst. 1, písm. k) zákona 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. (dále jen „zákon o ústavní výchově“)

¹³ § 13, odst. 1, písm. b) ZSPOD

¹⁴ § 32, písm. g) ZSPOD - OSPOD spolupracuje se školami, pověřenými osobami, zájmovými sdruženími a dalšími subjekty

¹⁵ § 52, odst. 1 ZSPOD

Zaměstnanci OSPOD jsou oprávněni pořádat obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, v němž se dítě zdržuje, je-li to třeba pro účely ochrany práv dítěte.¹⁶ OSPOD také **sleduje dodržování práv dítěte ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy**, v domovech pro osoby se zdravotním postižením a v dětských domovech pro děti do 3 let věku a v obdobných ústavách (zařízeních), **sleduje zejména rozvoj duševních a tělesných schopností dětí**, zda **trvají důvody pro pobyt dítěte v ústavním zařízení**, zjišťuje, jak se vyvíjejí vztahy mezi dětmi a jejich rodiči.

Povinnosti státních orgánů, dalších právnických a fyzických osob a pověřených osob¹⁷

Na výzvu OSPOD jsou další právní osoby, zejména poskytovatelé zdravotních služeb, školy, školská a jiná obdobná zařízení, resp. fyzické osoby, pokud jsou poskytovateli zdravotních služeb nebo zřizovateli škol a dalších zařízení povinni sdělit bezplatně údaje potřebné podle ZSPOD pro poskytnutí sociálně-právní ochrany. Důležitost sdělování potřebných informací pro výkon sociálně-právní ochrany je umocněna i sankcemi v rámci přestupků ZSPOD. Fyzická, právní nebo podnikající fyzická osoba se jako zaměstnavatel, poskytovatel zdravotních služeb, škola, školské nebo jiné obdobné zařízení nebo jako zřizovatel školy, školského nebo jiného obdobného zařízení, jako poskytovatel sociálních služeb nebo jako pověřená osoba dopustí přestupku tím, že nesdělí bezplatně údaje potřebné pro poskytnutí sociálně-právní ochrany.¹⁸

Jaké informace OSPOD požaduje pro výkon sociálně-právní ochrany od škol

Ve smyslu § 53, odst. 1 ZSPOD požaduje OSPOD informace o nezletilém a jeho rodině, které budou sloužit k dalšímu vyhodnocení situace nezletilého a jeho rodiny. Volba a zaměření dotazů je v kompetenci klíčového pracovníka OSPOD.

Místní a věcná příslušnost OSPOD

V případě vyhodnocení školy, školského zařízení, že je třeba požádat o pomoc OSPOD, či splnit oznamovací povinnost, je pro výběr OSPOD, na který se škola, škol-

ské zařízení obrátí podstatná místní příslušnost, kterou upravuje ZSPOD a určuje ji trvalý pobyt dítěte v § 61, odst.1¹⁹. Pokud dítě má trvalý pobyt na území Prahy 8, potom místně příslušným je OSPOD Praha 8. V případě, že do školy dochází dítě s trvalým pobytem mimo Prahu 8, je nutné se obracet na místně příslušný OSPOD, v jehož spádové oblasti má trvalý pobyt.

Závěr

Milí přátelé,
OSPOD Praha 8 si váží pedagogické činnosti a sledává ji jako značně odbornou a náročnou lidskou činnost. Je nám nesmírně líto, když se obracíte ne OSPOD a my Vám nemůžeme pomoci prostě proto, že činnost OSPOD je také odborná, navíc pevně ohraničena zákonnými možnostmi. Jejich překročení, může být závažným porušením lidských práv i zákona. Nižte ještě pro Vaši potřebu uvádíme některé informační zdroje, které by Vás mohly navést při řešení některých situací, jakkoli věříme, že naprostá většina z Vás ví nejlépe, co má dělat a na koho se může v případě potřeby obrátit.

Informační zdroje pro pedagogy a sociální pracovníky OSPOD:

Na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jsou k dispozici metodická doporučení, která poskytnou ředitelům škol a jejich pedagogickým zaměstnancům odpovědi na řešení některých vzdělávacích, či socio-patologických oblastí, které se vztahují k nezletilým.

Zdroj:
<http://sdv.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

¹⁶ § 52, odst. 2 ZSPOD

¹⁷ § 53, odst. 1, písm. c) ZSPOD

¹⁸ § 59b, odst. 1 a 2 ZSPOD

¹⁹ § 61, odst. 1 ZSPOD (1) Místní příslušnost krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a obecního úřadu se řídí místem trvalého pobytu dítěte, není-li dále stanoveno jinak.

**Městská část
Praha 8**

KONTAKTY:

Úřad městské části Praha 8

Zenklova 1/35

Praha 8 – Libeň, 180 00

T: 222 805 111

E: posta@praha8.cz

www.praha8.cz